

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET OREB PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 9951/06)

PRESUDA

STRASBOURG

23. listopada 2008.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44.
§ 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Oreb protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Anatoly Kovler, *predsjednik*,

Nina Vajić,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

George Nicolaou, *suci*,

i André Wampach, *zamjenik tajnika Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 2. listopada 2008. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 9951/06) protiv Republike Hrvatske kojega su dvojica hrvatskih državljanina, g. Ivan Oreb i g. Željko Oreb ("podnositelji zahtjeva") podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 8. veljače 2006. godine.

2. Podnositelje zahtjeva je zastupao g. M. Budimir, odvjetnik iz Splita. Hrvatsku Vladu ("Vlada") je zastupala njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 18. rujna 2007. godine predsjednik Prvoga odjela odlučio je Vladu obavijestiti o zahtjevu. Također je odlučeno istovremeno ispitati osnovanost i dopuštenost zahtjeva (članak 29., stavak 3.).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelji zahtjeva su rođeni 1953. i 1962. godine, i žive u mjestu Bromma, Švedska.

5. Dana 10. travnja 1980. godine podnositelji zahtjeva su podnijeli Općinskom sudu u Splitu građansku tužbu protiv dvije osobe koje također žive u Švedskoj, radi priznanja svojega suvlasništva određene nekretnine.

6. Dana 16. travnja 2003. godine podnositelji zahtjeva obratili su se Ustavnom sudu zbog duljine postupka. Dana 14. veljače 2005. godine Ustavni sud je utvrdio povredu prava podnositelja zahtjeva na suđenje u razumnome roku i svakome podnositelju zahtjeva dosudio naknadu u iznosu od 8.600 hrvatskih kuna (HRK). Također je i naložio Općinskome sudu u Splitu da donese odluku u najkraćem mogućem roku, ne duljem od deset mjeseci od dana objave odluke u Narodnim novinama. Odluka je objavljena u Narodnim novinama br. 32 dana 9. ožujka 2005. godine.

7. Vlada navodi da je Općinski sud u Splitu nakon odluke Ustavnoga suda zakazao četiri ročišta, koja su sva odgođena. S tim u vezi tvrde da tuženici žive u Švedskoj i da je bilo potrebno pozive im slati putem hrvatskoga veleposlanstva u Stockholmu. Pozivi za ročišta zakazana za 29. kolovoza 2005. godine i 13. siječnja 2006. godine nisu bili dostavljeni tuženicima, a veleposlanstvo nije poslalo nikakvu obavijest zbog čega je to bilo tako. Glede poziva u svezi s ročištem zakazanim za 18. rujna 2006. godine veleposlanstvo je obavijestilo Općinski sud da su se dokumenti vratili poštom nedostavljeni tuženicima. Na kraju,

veleposlanstvo je obavijestilo Općinski sud da su tuženici odbili primiti pozive za ročište zakazano za 28. svibnja 2007. godine.

Postupak je još uvijek u tijeku pred Općinskim sudom u Splitu.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

8. Članak 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 41/2001 od 7. svibnja 2001.) glasi kako slijedi:

“Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela (...)”.

9. Mjerodavni dio Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 49/2002 od 3. svibnja 2002. – „Ustavni zakon o Ustavnom sudu“) glasi kako slijedi:

Članak 63.

“(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud
....

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu... Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti...

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni će sud odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava...Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

10. Podnositelji zahtjeva prigovaraju da je duljina postupka nespojiva sa zahtjevom „razumnoga roka“ iz članka 6., stavka 1. Konvencije koji glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

A. Dopuštenost

11. Vlada tvrdi da je Ustavni sud prihvatio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva, utvrdio povredu njihovog ustavnog prava na suđenje u razumnom roku te im dosudio odgovarajuću naknadu. Stoga je povreda kojoj se prigovara ispravljena pred domaćim vlastima te su podnositelji izgubili svoj položaj žrtve.

12. Podnositelji zahtjeva odgovaraju da ih se još uvijek može smatrati žrtvama povrede kojoj su prigovorili.

13. Sud bilježi da je u trenutku kad je donesena odluka Ustavnoga suda postupak bio u tijeku 7 godina i tri mjeseca na jednoj razini nadležnosti, nakon što je Hrvatska ratificirala Konvenciju. Pravična naknada koju je dosudio Ustavni sud ne odgovara onome što bi Sud vjerojatno dosudio na temelju članka 41. Konvencije u odnosu na isto razdoblje, time da se dužno uzme u obzir činjenica da je predmet bio u tijeku oko sedamnaest godina i sedam

mjeseci prije ratifikacije. Stoga se u okolnostima predmeta ne može smatrati odgovarajućom (vidi načela uspostavljena u sudskoj praksi suda u predmetima *Cocchiarella v. Italy* [GC], br. 64886/01, st. 65.-107., ECHR 2006..., ili *Scordino v. Italy (br. 1)* [GC], br. 36813/97, st. 178.-213., ECHR 2006 - ...). U takvim okolnostima, u odnosu na razdoblje koje je pokriveno utvrđenjima Ustavnoga suda, podnositelji zahtjeva nisu izgubili svoj položaj žrtve u smislu članka 41. Konvencije.

14. Sud nadalje bilježi da je postupak još uvijek u tijeku i da je stoga pozvan ispitati ukupnu duljinu postupka.

15. S obzirom na naprijed navedene činjenice, Sud smatra da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Isto tako bilježi da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

16. Vlada tvrdi da se država ne može smatrati odgovornom za odugovlačenja koja su se dogodila nakon odluke Ustavnoga suda, jer je Općinski sud u Splitu zakazao četiri ročišta koja su bila odgođena zbog toga što tuženici, koji žive u Švedskoj, nisu primili pozive.

17. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na slijedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih pravnih izvora, predmet *Frydlender v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).

18. Sud smatra da je razdoblje koje treba uzeti u obzir započelo 6. studenog 1997. godine, dan nakon stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Hrvatsku. Međutim, pri procjeni razumnosti vremena koje je proteklo nakon toga datuma treba voditi računa o stanju postupka u tom trenutku. S tim u vezi Sud bilježi da je postupak započeo 10. travnja 1980. godine, kad su podnositelji zahtjeva podnijeli svoju građansku tužbu. Tako je trajao oko sedamnaest godina i sedam mjeseci prije ratifikacije.

19. Postupak je još uvijek u tijeku. Tako ukupno postupak u predmetu traje više od dvadeset osam godina, od kojih više od deset godina nakon ratifikacije Konvencije, na jednoj razini nadležnosti.

20. Ispitavši sav materijal koji mu je dostavljen, Sud se slaže s Ustavnim sudom da je u ovome predmetu duljina postupka bila prekomjerna i da nije zadovoljila zahtjev razumnoga roka.

21. Glede razdoblja nakon donošenja odluke Ustavnoga suda, Sud ne može prihvatiti Vladine tvrdnje da se odugovlačenja koja su se dogodila ne mogu pripisati državi zato što tuženici koji žive u Švedskoj nisu primili pozive za četiri ročišta. Sud bilježi da se okolnosti na koje se poziva Vlada ne mogu pripisati podnositeljima zahtjeva.

22. Glede odbijanja tuženika da prime sudske pozive, Sud smatra da se to ne može pripisati vlastima. Sud nalazi da činjenica da tuženici žive u inozemstvu može, u načelu, opravdano pridonijeti poteškoćama u obradi predmeta. Međutim, domaće vlasti trebaju o tom čimbeniku dužno voditi računa pri upravljanju predmetom. U ovome predmetu Sud bilježi da je postupak nakon odluke Ustavnoga suda trajao oko tri godine i sedam mjeseci na jednoj razini nadležnosti i da je još uvijek u tijeku pred istim prvostupanjskim sudom. Po mišljenju Suda domaći sudovi trebaju voditi postupak o kojemu se radi na način spojiv sa zahtjevom razumnoga roka i poštivati rok koji je odredio Ustavni sud. S obzirom na okolnosti ovoga predmeta i ukupnu duljinu postupka, Sud smatra da podnositelji zahtjeva nisu dobili suđenje u razumnome roku.

23. U svjetlu gornjih razmatranja, Sud zaključuje da je došlo do povrede članka 6. stavka 1.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

24. Podnositelji zahtjeva također prigovaraju na temelju članka 13. Konvencije, uzetim zajedno s člankom 6., stavkom 1. Konvencije, da Općinski sud u Splitu nije postupio po nalogu Ustavnog suda da donese odluku u propisanom roku. Članak 13. glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

25. Vlada osporava tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

26. Vlada poziva Sud da odbije ovaj prigovor s osnova što podnositelji zahtjeva nisu iscrpili domaća pravna sredstva. Tvrde da su podnositelji zahtjeva trebali podnijeti još jednu ustavnu tužbu, koja bi omogućila Ustavnom sudu da ocijeni značaj propusta Županijskog suda da postupi po njegovoj odluci.

27. Podnositelji zahtjeva nisu se očitovali o tom pitanju.

28. U tom pogledu Sud upućuje na svoju presudu u predmetu *Vaney v. France* (br. 53946/00, st. 53., 30. studeni 2004.) gdje je, u kontekstu članka 6., st. 1. Konvencije odbio sličan prigovor o neiscrpljivanju koji je uložila Vlada, jer bi njegovim prihvaćanjem podnositelj zahtjeva bio uhvaćen u začarani krug, gdje bi nedostatak jednog pravnog lijeka stalno dovodio do nastanka obveze da se koristi drugi. Sud smatra da se ovakvo obrazloženje jednakom snagom primjenjuje i u kontekstu članka 13. u okolnostima kakve prevladavaju u ovome predmetu. Stoga prigovor Vlade treba odbiti.

29. Sud nadalje nalazi da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Također nalazi da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

1. Tvrđnje stranaka

30. Vlada priznaje da je Općinski sud u Splitu prekoračio rok zadan u odluci Ustavnoga suda. Međutim, smatraju da sam ovaj čimbenik ne bi mogao dovesti do zaključka da ustavna tužba nije bila djelotvorno pravno sredstvo u predmetu podnositelja zahtjeva.

31. Prvo, tvrde da su, na temelju Zakona o Ustavnom sudu sva državna tijela, uključujući i sudove, vezana odlukama Ustavnog suda i imaju dužnost provesti ih. U velikoj većini predmeta sudovi u Hrvatskoj poštovali su naloge Ustavnog suda i donijeli svoje odluke u dužnome roku. No međutim, moguće sudovi ponekada nisu u potpunosti postupili po tim nalogima. Iz toga razloga, a kako bi pratili postupanje po svojim odlukama, Ustavni sud je postavio sustav nadzora, tražeći od svih sudova u Hrvatskoj da dostavljaju izvješća o pravovremenoj provedbi tih odluka. Posebice, od 1. siječnja 2005. godine svaka odluka Ustavnog suda kojom se nižem sudu nalaže odlučiti u predmetu u određenome roku, u svojoj izreci sadrži i nalog predsjedniku toga suda da dostavi informacije do određenoga datuma o donošenju i dostavi odluke, čije je donošenje bio naložio Ustavni sud.

32. Drugo, glede okolnosti ovoga predmeta, Vlada ponavlja da je Ustavni sud odlučio u korist podnositelja zahtjeva, izričito priznavši povredu njihovoga prava na suđenje u razumnome roku, te im dosudivši naknadu. Štoviše, Općinski sud u Splitu nije mogao poštivati rok koji je odredio Ustavni sud zato što sudski pozivi nisu mogli biti dostavljeni tuženicima u postupku, budući žive u Švedskoj, a svi su pokušaji dostave propali.

33. Podnositelji zahtjeva smatraju da sama činjenica da je Općinski sud „ignorirao“ odluku Ustavnog suda dovoljno ukazuje na to da u Hrvatskoj ne postoji djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na duljinu postupka u ovakvim okolnostima.

2. Ocjena Suda

34. Sud ponavlja da članak 13. jamči djelotvorno pravno sredstvo pred nacionalnim tijelom za navodnu povredu zahtjeva na temelju članka 6. stavka 1. za suđenje u predmetu u razumnome roku (vidi predmet *Kudła v. Poland* [GC], br. 30210/96, stavak 156., ECHR 2000-XI). Međutim, „djelotvornost“ „pravnoga sredstva“ u smislu članka 13. ne ovisi o izvjesnosti povoljnoga ishoda za podnositelja zahtjeva (vidi naprijed citirani predmet *Kudła*, stavak 157.).

35. Sud je već prihvatio da ustavna tužba Ustavnome sudu na temelju članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu predstavlja djelotvorno sredstvo za duljinu postupka koji je još u tijeku u Hrvatskoj (vidi predmet *Slaviček v. Croatia* (dec.), no. 20862/02, ECHR 2002-VII). U ovome je predmetu Ustavni sud prihvatio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva, utvrdio povredu njihovoga ustavnoga prava i dosudio im naknadu. Sama činjenica da pravična naknada dosuđena podnositeljima zahtjeva na domaćoj razini ne odgovara iznosima koje dosuđuje Sud u usporedivim predmetima ne čini to pravno sredstvo nedjelotvornim (vidi na primjer naprijed citirani predmet *Jakupović*, st. 28. i predmet *Rišková v. Slovakia*, br. 58174/00, st. 100., 22. kolovoz 2006.).

36. Međutim, Sud smatra da obveza država na temelju članka 13. obuhvaća i dužnost osigurati da nadležne vlasti izvršavaju pravna sredstva kad su dosuđena, te bilježi kako je već utvrdio povrede na temelju propuštanja države da poštuje taj zahtjev (vidi predmet *Iatridis v. Greece* [GC], br. 31107/96, st. 66., ECHR 1999-II). Za Sud bi bilo nezamislivo da članak 13. daje pravo na pravno sredstvo, i da ono bude djelotvorno, bez da štiti provedbu dosuđenih pravnih sredstava. Smatrati suprotno vodilo bi do situacija nespojivih s načelom vladavine prava koje su se države ugovornice obvezale poštovati kad su ratificirale Konvenciju (vidi, po analogiji, presudu u predmetu *Hornsby v. Greece*, od 19. ožujka 1997., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II).

37. Presudivši tako, Sud ne isključuje mogućnost da može biti situacija kada odgođena provedba ili čak i ne-provedba odluka Ustavnog suda može biti opravdana i tako ne dovesti do povrede članka 13. Konvencije. Međutim, u ovome se predmetu ne mogu prihvatiti tvrdnje Vlade u odnosu na odugovlačenja u poštivanju odluke Ustavnoga suda (vidi stavak 21. ove presude), s obzirom na činjenicu da je rok o kojemu se radi do sada prekoračen za više od tri godine. Stoga se Vladino opravdanje ne može smatrati odlučnim u ovome predmetu. Posebice je, kao što je već utvrđeno u ovoj presudi (vidi stavak 13. ove presude), naknada dosuđena podnositeljima zahtjeva bila preniska i stoga nedostatna. Iako je istina da ovaj čimbenik sam za sebe u pravilu ne čini pravno sredstvo nedjelotvornim Sud nalazi da je u ovome predmetu to bilo osnaženo propuštanjem nadležnoga suda da pravovremeno izvrši odluku. Pri tome se razumije da je prestanak povrede koja je u tijeku za Sud važan element prava na djelotvorno pravno sredstvo (vidi, implicitno, naprijed citirani predmet *Cocchiarella*, st. 74.).

38. Sud stoga smatra da se u ovome predmetu, u kojemu podnositelji zahtjeva nisu primili dostatnu naknadu za neurednu duljinu svoga postupka i gdje nadležni sud nije poštivao rok

koji mu je postavljen, te time do sada nije proveo odluku Ustavnog suda, ne može tvrditi da je ustavna tužba kojoj su pribjegli podnositelji zahtjeva bila djelotvorno pravno sredstvo za duljinu toga postupka. Kombinacija ova dva čimbenika u osobitim okolnostima ovoga predmeta učinila je inače djelotvorno pravno sredstvo nedjelotvornim.

39. Međutim, ovaj zaključak ne dovodi u pitanje djelotvornost pravnoga sredstva kao takovoga, ili obvezu podnijeti ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnome sudu, kako bi se iscrpila domaća pravna sredstva glede prigovora radi duljine postupka koji je još uvijek u tijeku.

Stoga je u ovome predmetu došlo do povrede članka 13.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

40. Članak 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarne pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

41. Podnositelji zahtjeva nisu podnijeli zahtjev za pravičnu naknadu ili bilo kakve nastale troškove i izdatke. Stoga Sud smatra da nije pozvan dosuditi im bilo koji iznos s toga naslova.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
3. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 13. Konvencije;

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 23. listopada 2008. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

André Wampach

Anatoly Kovler

Tajnik

Predsjednik